



Valsts ieņēmumu
dienests



Valsts ieņēmumu dienests

www.vid.gov.lv

Konsultatīvais tālrunis

+ 371 67120000

Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs

www.vvd.gov.lv

Operatīvās brīdināšanas grupas tālrunis

+ 371 67084306



**Preču un transportlīdzekļu kontrole
ar jonizējošā starojuma iekārtām
uz Latvijas Republikas robežas**



Kravu un transportlīdzekļu operatīvai kontrolei daudzu valstu muitas kontroles punktos izmanto iekārtas, kas ģenerē jonizējošo starojumu vai satur radioaktīvos avotus. Šādu iekārtu izmantošana ir viens no efektīvākajiem un ātrākajiem līdzekļiem muitas kontroles pasākumu veikšanai.



Ar iekārtu palīdzību ir iespējams caurskatīt objektus – kravas automobiļus, konteinerus, dzelzceļa un citus transportlīdzekļus. Digitālos attēlus uzreiz analizē apmācīti iekārtas operatori, konstatējot, vai kravā ir noslēptas kontrabandas preces un izveidotas slēptuves.



Kopš 2004.gada šādas iekārtas tiek izmantotas arī Latvijā. Šobrīd muitas kontroles punktos izmantotajos kravas skeneros netiek lietoti radioaktīvie avoti. Jonizējošais starojums tiek ģenerēts skenera iekārtās, kuru sastāvā ir lineārais paātrinātājs.



Iekārtu lietošanai ir saņemta Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centra licence¹. Tas nozīmē, ka iekārtu parametri atbilst noteiktām prasībām, apkalpojošais personāls ir apmācīts un ir veikti visi nepieciešamie drošības pasākumi. Ievērojot iekārtu lietošanas un radiācijas drošības instrukcijas, apkalpojošais personāls un citi cilvēki tiek aizsargāti no jonizējošā starojuma ietekmes.



Muitas kontroles pasākumi, izmantojot jonizējošā starojuma iekārtas atbilstoši radiācijas drošības prasībām, neapdraud cilvēku veselību, pārbaudāmās kravas kvalitāti un transportlīdzekli.



Transportlīdzekļu vadītājiem un pasažieriem kontroles laikā ir jāatrodas ārpus ierobežotās zonas, ievērojot muitas darbinieku norādījumus. Tādā veidā transportlīdzekļu vadītāji un pasažieri tiek pasargāti no apstarošanas ar jonizējošo starojumu.

Nemot vērā Latvijā izmantotajās iekārtās pielietojamā jonizējošā starojuma enerģiju (≤ 9 MeV), **jonizējošā starojuma iedarbības uz transportlīdzekli rezultātā nekāda "paliekoša" radioaktivitāte nevar rasties. Transportlīdzekļu apstarošana notiek īsu brīdi – aptuveni vienu minūti**, pirms tam veicot iekārtas darbības uzsākšanai nepieciešamās drošības pārbaudes un brīdinot par skenēšanas uzsākšanu.

Transportlīdzekļa saņemtā starojuma doza vienā skenēšanas reizē nepārsniedz $0,05 \mu\text{Sv}$ (mikrozīverti), kas ir daudzkārt mazāka par normatīvajos dokumentos noteikto pieļaujamo gada dozu iedzīvotājiem ($1000 \mu\text{Sv}$).

Papildu informāciju par jonizējošā starojuma ietekmi un jonizējošā starojuma avotu izmantošanas drošības prasību ievērošanu var saņemt, sazinoties ar **Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centra Operatīvās brīdināšanas grupas** darbiniekiem pa tālruni vai e-pastu:

+371 67084306 (visu diennakti) vai

+371 26565626 (visu diennakti)

pasts@rdc.vvd.gov.lv

¹ Licencēšanas kārtība ir noteikta Ministru kabineta 2015. gada 22.decembra noteikumos Nr.752 "Kārtība, kādā licencē un reģistrē darbības ar jonizējošā starojuma avotiem".